

DELAVSKA POLITIKA

Izhaja dvakrat tedensko, in sicer vsako sredo in vsako soboto.

Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.
Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica —
Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo.
Nefrankirana pisma se vobče ne sprejemajo. — Reklamacije se ne frankirajo.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene delavstva ter
nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. — Malih oglasov trgovskega zna-
čaja stane beseda Din 1.—. V oglasnem delu stane petitna enostolpna vrsta
Din 1.50. — Pri večjem številu objav popust. — Naročnina za Jugoslavijo znaša
mesečno Din 10.—, za inozemstvo mesečno Din 15.—. Čekovni račun št. 14.335.

Štev. 49

Sreda, 20. junija 1934

Leto IX

Po umoru poljskega notranjega
ministra

Pilsudski sedi na vulkanu

Leta 1926 je vrhovni šef poljske
armade, general Pilsudski, izvršil
krvav državni udar in se je polastil
vlade. Od takrat je bila od leta do
leta poljska demokracija vse bolj
pritisnjena ob tla, dokler ni v raz-
gonu parlamenta in v procesu proti
demokraciji parlamentarcem v
Brestu Litovskem diktatura Pilsud-
skega, tega bivšega svobodoljuba in
vstaša, stopila neprikrito na plan.
Ves demokracijski kulturni življenj in
socialne pridobitve revolucije so bili
s surovimi metodami zadušeni, ter-
ror je zavladal po vsej državi.

To niso morali občutiti samo so-
cialni demokrati, ampak tudi poljski
nacionalni radikali in Ukrajinci, ki
kot močna narodna manjšina v Ga-
liciji, enako kakor Belorusi, nikakor
nočejo mirno in molče prenašati
raznarodovanja in šikan poljskega
notranjega ministrstva, ki hoče po-
snemati razne slične sisteme »moč-
ne roke«. To se je zlasti opazalo,
odkar je postal notranji minister
Pieracki. Pod njegovim okriljem
in z njegovo podporo so začele na
vseh krajih vznikat različne fašistično
pobarvane patrijotske organizacije,
ki so začele izvajati brezobziren
teror nad vsem, kar ni brez ugovora
odobravalo vladne politike. Na
univerzah so metal patrijotični štud-
dentje iz dvoran drugorodce, v no-
tranjosti države so patrijski omla-
dinci terorizirali demokracijo in
marksistično orijentirano prebival-
stvo, a v obmejnih provincah so se
pa formirali napadalni oddelki polj-
skih nacionalnih socializmov, ki so
izstopali zdaj proti Nemcem v polj-
ski Šleziji, zdaj proti Čehom v opav-
skem ozemlju, Ukrajincem v Gali-
ciji in proti Litvancem v vilenskem
okrožju, povsod pa tudi proti Židom.
Poljska leži v sredini dveh popolno-
ma si nasprotujočih kultur, ruske in
nemške, s katerima je ne vežejo no-
beni stiki odkritosrčnega prijatelj-
stva. Vendar ji že interesi njene sa-
moohranitve narekujejo, da živi z
njima vsaj v znošnih sosednjih odno-
sajih, ker bi preveč riskirala, če bi
živela istočasno z obema v sovra-
štvu. Delikatno je zanjo samo vpra-
šanje s kom? Če ponudi roko ene-
mu, se s tem gotovo zameri druge-
mu. Do nedavna se je Poljska na-
slanjala v glavnem na Francijo, ki
jo je smatrala za svojo najboljšo za-
veznico na vzhodu. Ko pa so lansko
leto Francija, Anglija, Nemčija in
Italija sklenile med seboj »zvezo
štirih«, ne da bi pritegnile v njo tudi
Pojsko, ki bi strašno rada igrala
vlogo velesile, ali da bi jo o tem ob-
vestile, je to vzbudilo poljski nacio-
nalni ponos, prijateljstvo napram
Franciji se je zelo ohladilo in Polj-
ska se je iz same užaljenosti obrni-
la proti vzhodu in je ponudila svojo
roko sovjetski Rusiji. To pa zopet
ni bilo po godu poljskim antimarksi-
stičnim nacionalistom, ki so stori-
li vse, da ta zveza ni mogla postati
preveč prijateljska. Nekateri poljski
nacionalisti bi raje videli, da bi se
združili magari s hitlerjevsko Nem-
čijo, čeprav bi bila taka zveza naj-
bolj neprirodna in nenormalna zveza
dveh antagonizmov. Najgorečnejši
pristaš zveze z Nemčijo je bil ravno
notranji minister Pieracki. Ostvar-
itev te zveze je pa bila za radikal-
nejše krilo poljskih nacionalistov

Eno zlo diktature je korupcionizem

Diktatura se lahko vzdrži samo s podkupovanjem

Diktatura je izraz volje osebe
ali klike, ki zastopa svoje ožje in-
terese. V kolikor diktatura urejuje
razmere v splošnem, jih urejuje s
svojega ožjega stališča. Razvoj,
ideologija in niti praktične družab-
ne razmere se pa ne razvijajo po
naziranih posameznikov, marveč
po svojih načelih potrebe, iz katerih
izhaja nebroj komponent, ki ustvar-
ajo nove dobe. Razvoj je produkt
vseh aktivnih duhovnih sil človeške
družbe, ki ga lahko imenujemo tudi
nepremagljivo silo.

Stari patriarhi, fevdalci in drugi
družabni voditelji in roparski vitezi
so tudi mislili, da je njih absolutna
moč večna. V vseh fazah zgodovine
se je pa izkazalo,

**da je čim hujše zatiranje svo-
bodnega duha vedno rodilo
nenadoma nove sile, nova na-
čela**

in pohotna vladodržka oblast je
vedno doživela poraz. Umetno
zgrajena ideologija in surova oblast
je postala igračka človeškega raz-
voja.

Srednjeveški teror nam vse to
potrjuje. Oboroženi vitez in njegovi
priganjači so strahovali »podložne«
kmete in delavce, ki so bili izpočet-
ka vdani, misleč, da je njih naloga,
da služijo samo gospodi. V sistemu
se je polagoma porajala korupcija
in klečeplazstvo. Tisti, ki je dal val-
petu več žita ali svojo hčerko v zlo-
rabo ali kaj podobnega, je užival
protekcijo. Drugi pa so morali pre-
našati vedno več krivic. Povsem na-
ravno je, da se je med ljudmi sploš-
no pojavljalo ogorčenje, ki je konč-
no temeljito pomedlo s fevdaliz-
mom.

Mussolini-Hitler

Papa Mussolini je poklical Hitler-
ja v Italijo, v Benetke ga je povabil
ter kategorično zahteval, da pusti
Avstrijo s fašističnimi
bombami in sabotajo pri miru. Hit-
ler je skesano izjavljal, da je sam
nasprotnik fašističnih akcij v Avstri-
ji in je takoj nato tudi odstavil av-
strijskega emigranta Habichta, ki je
vodil akcijo iz Monakova, od vod-
stva.

Govorila sta moža tudi o povrat-
ku Nemčije v Društvo narodov. Tu
zahteva Hitler za Nemčijo popolno
enakopravnost, kar zagovarja tudi
Mussolini. V tem sta edina. In konč-
no sta obravnavala problem podunav-
skih držav ter zagotavljala Podunav-
ju moralno in materialno pomoč.

To sta sporočila oba komisarja
javnosti.

Mussolini je ob tej priliki v Be-
netkah govoril. Rekel je, da se nista
sestala, da bi izpreminjala zemlje-
vid ali skušala vznemirjati države.
Narodi naj se sporazumejo, sodelu-
jejo politično in gospodarsko, ker je
sicer usoda Evrope zapisana smrti.

huda preizkušnja, zlasti v pokraji-
nah, ki meje na Nemčijo, kjer so mo-
rali svojo protinemško probagando
ustaviti ali vsaj omiliti. In 15. t. m.
je poljski notranji minister Pierat-
sky padel v Varšavi kot žrtev svoje
politike, zadel od krogelj samokresa,
v rokah fanatičnega poljskega radi-
kalnega nacionalista. Pristaši vlad-
nega tabora so nato poslali varšav-

Prav podoben je razvoj v dik-
taturah. Volja posameznika ali klike
ne more ustrezati potrebam razvi-
jajočega se duha. Vsaka diktatura
tudi čuti to slabost. Zato išče me-
tode, s katerimi bi koristila pred-
vsem svojim pristašem, nadalje pa
tudi elementom, ki si milost dikta-
ture kupijo z denarjem ali drugimi
uslugami. Sistem takih režimov je
zgrajen na sebičnosti in ne more
imeti nikdar splošnih interesov pred
očmi, kakor jih ima splošna člove-
ška družba, ki te zagovarja v ob-
jektivni in pravi demokraciji.

Tudi v srednjem veku so fevdal-
ski diktatorji svojim posebnim ljub-
ljencem naklanjali fevde za usluge
in da se jih bolj pridobili zase. Da-
nes fevdov ne dele, ponujajo pa
druge ugodnosti, kakor korita, na-
grade, službe itd.

Seveda

**vsaka diktatura potrebuje po-
moči. Zato si jo kupuje in s
tem direktno vzgaja korup-
cionističnega duha.**

dasi obenem trdi vsaka diktatura,
da hoče odpraviti — korupcijo.

Materijalna in duhovna korup-
tivnost je veliko zlo. Z metodami
pa, ki jih razglašajo oznanjevalci
fašističnih diktatur, se pa zlo ne od-
pravlja, marveč s premeteno peda-
gogijo širi in povečujeva.

Nazaj k demokraciji more biti
edino zdravo načelo. V demokraciji
se vrši medsebojna kontrola, ob-
enem pa se zbuja čut za strpljivo
demokracijsko sodelovanje, zlasti pa
za edgovornost človeka za človeka,
to je splošno socialno pravico.

V Benetkah ni sestanek rodil no-
benih pozitivnih uspehov. Tudi Hit-
ler fašističnega gibanja v Avstriji ne
more preprečiti ter mu subjektivno
utegne le ugajati.

Iz nastopa Mussolinija pa je raz-
vidno, da nima mnogo zaupanja v
svojo politiko, ker tokrat ni zarož-
ljal s sabljo, marveč apeliral na —
razum.

Da trenutno želita oba šefa mir
predvsem zaradi notranjepolitičnih
in gospodarskih razmer, je jako um-
ljivo.

Balkanska reakcija

Bolgarska vlada je razpustila stranke

S posebno naredbo je bolgarska
vlada razpustila vse stranke.

Izdajanje listov dovoljuje vlada.
Snovanje ilegalne stranke se ka-
znjuje s smrtjo.

To je vrhunec zatiranja svobo-
de duha in uma.

ske meščanske mase na ulice, da de-
monstrirajo proti nacionalnim radi-
kalom. Poslopja uredništva glasil
nacionalnih radikalov »Gazeta Var-
šavska«, »ABC« in »Kurier Varšav-
ski« je masa razbila. Atentatorja še
niso vlovili. Ljudstvo je skrajno raz-
burkano, v njem vre kakor v vulka-
nu. Bo li mogel Pilsudski na njem
obsedeti?

Jevtić v Parizu, Mussolini in Hitler
v Benetkah

Jugoslavija in Italija

Jugoslovanski zunanji minister
Jevtić je bil te dni v Parizu ter se je
posvetoval s francoskimi politiki o
političnem položaju, zlasti glede
ureditve srednje Evrope.

V Avstriji postaja situacija kri-
tična. Ni še gotovo, ali uspe kleri-
kalni ali hitlerijanski fašizem. Sko-
raj gotovo pa je, da pride v Av-
striji do mednarodne intervencije,
ker klerofašizem tam naravnost pri-
pravlja meščansko vojno.

Pariški setanek je pomemben,
ker Francija skuša posredovati med
Italijo in Jugoslavijo ter se bodo že
v kratkem vršila tozadevna poga-
janja.

Z Mussolinijem je konferiral si-
cer tudi Hitler, vendar pa Mussolini
ne bo pristal na to, da bi Nemčija
kakorkoli osvojila Avstrijo, ki ji ho-
če mednarodna politika zagotoviti
nevtralnost, da ne bi Nemčija po-
stala premočna in prenevarna.

S sporazumom med Italijo in Ju-
goslavijo bi utegnil biti mir zasigu-
ran za nekaj nadaljnjih let.

Strah pred novo revolucijo v Nemčiji

Podkancler grof Papen v skrbeh

Ideološko je Nemčija danes pra-
vi kaos. Podkancler Papen je govo-
ril v Marburgu ob M. ter nujno svar-
il pred novim duhom, ki preveva
Nemčijo. Rekel je: drugi val revolu-
cije je venomer v razgovorih. Dru-
gemu valu pa lahko sledi tretji. Kdor
grozi z giljotino, lahko postane nje
prva žrtev. Ali smo izvedli v Nem-
čiji protimarksistično revolucijo za-
to, da izvedemo sami marksistični
program? Osebna lastnina se mora
čuvati. Ni reakcija, kar smo izvršili.
Ne sme se hujskati mladine proti
delu naroda (plemstvu)...

V oči si pogledjmo!

Zdaj Pravda stara, Pravda sveta
nas kliče v boj od vsepovsod...

Ko so bile volitve v Delavsko
zbornico, so »Jutro« in »Slovenski
Narod« ter drugi meščanski lističi
pozivali podjetnike, naj vplivajo na
svoje delavce in delavke, nameščence
in nameščenk, da bodo oddali
svoj glas »plavim«.

»Znaga« plavil« v Delavski
zbornici je pomembna tudi za
Vas, delodajalci, kakor bo za
Vas tudi neprijeten poraz »pla-
vil«, — je bilo povdarjeno.
Tako so pisali in kričali.

In vse, kar je bilo podjetniškega,
kapitalističnega, je delalo za znago
»plavil«.

To je bilo, ko so bile volitve v
Delavsko zbornico nekako pred de-
setimi ali desetimi meseci, torej
pred kratko dobo.

Sedaj, ko se je razkrilo podjet-
niško tihotanstvo, s katerim so ho-
teli podjetniki organizirani v svojih
trgovskih, obrtnih in industrijskih
zbornicah, takorekoč komaj uveljav-
ljeni Obrtni zakon razmrvariti in
baš v prvi vrsti kategorijo name-
ščencev in nameščenk ponižati ma-
lone v kategorijo navadnih težakov,
delavstvo pa v kategorijo brezprav-
nih bitij, so tem »plavim« v očigled
ogromnega ogorčenja vsa delav-
stva in nameščenstva, namignili,
naj se s svojo firmo tudi oglase s

protestnim shodom. Kajti treba je nekoliko izbrisati neuspelo akcijo pri volitvah v »Delavsko zbornico«. (Če bi takrat »plavi« res zmagali, bi se predlogi delodajalcev za poslabšanje Obrtnega zakona ne »izvedeli«, ne smeli bi se izvesti.)

In »Jutro« ter »Slovenski Narod« sta napisala vabila in pozive »Vrhovnega strokovnega sveta« takozvanih nacionalnih strokovnih organizacij, da bo v petek, 15. t. m. ob 19. uri v veliki dvorani hotela »Union« protestni shod.

»Glej, glej,« sem slišal vzklikati na ulicah. »Kar v veliki dvorani »Uniona« protestni shod nacijev.« Kakor svoječasno »Borci« in »Boj«!

In Vlado Fabjančičev »Prelom« je v svoji nadstrankarski veličini 14. junija 1934 istotako pozval vse, kar leze ino gre, na ta protestni shod.

Zanimiva činjenica je to, ker namreč dosedaj nadstrankarski »Prelom« vseh velikih akcij in shodov po vsej Sloveniji, ki jih vrše svobodne strokovne organizacije, niti velikega shoda Zveze privatnih nameščencev dne 29. maja 1934 v Ljubljani, radi svojega nadstrankarskega stališča ni smel videti.

Ali, vključ vsemu, ta protestni shod je, kakor piše »Jutro« od 15. junija 1934 in »Slov. Narod«, nenadoma iz tehničnih razlogov preložen na nekakšen drugi teden.

Mariborska »Borba« je še pred kratkim, ko je delavstvo izvedelo za namero in predloge podjetnikov, junaško napisala, da je vse to le demagogija rdečih in da so podjetniki povsem nedolžni in delavstvu nič nočejo.

Tako se v dobi »nacijstva«, »bojevstva«, »prelomstva«, »zaletelstva«, dogajajo metamorfoze s kinematografsko hitrico in se kujejo na pestrih, nakovalih »dobrote« delovnemu ljudstvu.

Shodi z odobrenjem podjetnikov in propagirani z njihovimi instrumenti (časopisjem etc.), so kakor plašč, ki ga premočen človek dobi — po dežju.

„Arbeiter-Zeitung“

najbolj razširjen list v Avstriji

V Avstriji ne smejo izhajati socialnodemokratski listi. Zato izhaja sedaj tednik »Arbeiter-Zeitung« v Brnu na Čehoslovaškem. V Avstriji izvajajo delavci tajni bojkot proti vsem časopisem, ki ne pišejo odkrito o dogodkih v Avstriji in drugod, prepovedano. »Arbeiter-Zeitung« v Brnu pa tiskajo že v tako veliki nakladi kakor pred februarskimi dogodki v Avstriji in je kljub fašističnemu terorju najbolj razširjen politični list v Avstriji. Pri komur dobe izvod »A.-Z.«, ga sicer zapro nekaj dni, če koga dobe, da razširja list, pa ga obsodijo na nekaj mesecev ječe. Kljub temu se v Avstriji razširi vsak teden vso »Arbeiter-Zeitung« in nekaj stotisoč letakov med narodom.

All si že poravnal naročnino? Ako še ne, stori takoj svojo dolžnost!

Tone Maček:

Slučaj Kumberger

To pa je drugo poglavje katastrofe hrastniških kmetov. Ni bila še zapečatena njihova usoda. V agoniji so čakali na svoj konec še par let. Marsikdo ga je slutil vnaprej, a za večino je prišel kakor strela z jasnega neba, kot usodepoln in hud udarec. Stari, ki so bili priča nastanku rudnika, so večinoma že pomrli, mlajšim, ki so bili takrat še v otroški dobi, je bil samo zanimiva novost, ki so se je tekom let privadili in smatrali kot nekaj samoposebi umevnega, da celo koristnega, kot edino sredstvo za kak zasluzek. Živeli so še naprej v svojih hišah kot mali posestniki in bajtariji, ki so navezani na postranski zasluzek. Skrbeli so samo še za svoje hiše, v katerih so stanovali, nekdanja ponosna in obsežna gospodarska poslopja so že tedaj počasi razpadala. Vzdrževali so si samo še prostora za eno ali dve kravici in za kak pač kljuset in pa del svinjaka. Koder je poprej varovala po njivah zlata pšenica, so sedaj sejali večinoma oves za konje, s katerimi so se vdinjali na rudnik, kjer so za plačilo ves dan vo-

FRANC JERNEJČIČ

Našega starega bojovnika za pravice delavskega razreda, s. Franca Jernejčiča, ni več med živimi. V pondeljek, dne 18. t. m. je nenadoma preminul. Zvečer je bil še čil in svež ter dobro razpoložen v družbi svojih sodrugov prijateljev. Nenadoma pa mu je postalo slabo, zgrudil se je in v pozvani zdravnik je moral odrediti prevoz v bolnico, kjer je Jernejčič ob 11. uri ponoči, zadet od kapi, zatisnil svoje trudne oči.

S sodrugom Jernejčičem smo izgubili zavednega sodruga, ki je od svojih mladih let dalje živel in delal za uresničitev velike ideje socializma. Zlasti poznan je v krogu svojih poklicnih tovarišev železničarjev, s katerimi je preživel dobre in težke čase v neprestanem boju za njihove pravice. Ni bilo shoda, ne sestanka, da bi mu s. Jernejčič ne prisostvoval in pri posvetovanjih ne pomagal s svojim bogatim izkustvom.

Pa ne samo kot železničar je pokojnik pokazal celega moža, on je bil v vsem delavskem gibanju, v političnem, strokovnem, kulturnem in gospodarskem enako agilen, zavedajoč se, da si more priboriti boljše bodočnost le delavski razred kot celota.

Kako veliko zaupanje in spoštovanje je naš stari dobričina užival v vrstah razredno zavednega delavstva, je najboljši dokaz dejstvo, da je bil dolgoletni predsednik Strokovne komisije za Slovenijo, odbornik Ujedinjenega Saveza železničarjev Jugoslavije, član nadzorne odbora, delavske godbe »Zarje« itd. Razen tega pa je vztrajno in z ljubeznijo vršil vsako delo, ki mu jo je pokret naložil in tega ni bilo malo.

Sodrug Jernejčič ni omagal niti tedaj, ko je stopil kot železničar v pokoj. Narobe posihmal je ves svoj prosti čas posvetil delavskemu gibanju.

Pokojnik je lahko nam vsem, ki stojimo globoko užaloščeni pred njegovim mrtvaškim odrom v dvorani Delavske zbornice, nam vsem, ki smo ga poznali in z njim delali, svetel vzgled požrtvovalnosti in vztrajnosti v delu in boju za boljše bodočnost delavskega razreda.

V sredo, dne 20. t. m. popoldne ga bomo spremili na njegovi zadnji poti. Njegov spomin pa bo živel med nami in nas bodril, da bomo nadaljevali delo, ki ga je vršil pokojnik, dokler ni omagal pod težo svojih let.

Slava spominu sodruga Jernejčiča!

Protestni shodi

Kot zaključek sledi shod razredno zavednega delavstva v Ljubljani

Protestni shodi, ki jih je organizirala Strokovna komisija za Slovenijo po vseh obratih in v vseh krajih Dravske banovine, so izzvenili v odločen protest proti ataki poslodavcev proti socialnim določbam obrtnega zakona. Povsod so bili shodi dobro obiskani. Če seštejemo vse udeležence, na podlagi poročil, ki jih je dobila Strokovna komisija, je do danes po vsej Sloveniji zborovalo

nad 35.000 delavcev in nameščencev.

Resolucije so bile poslana na Delavsko zbornico v Ljubljani, na Ujedinjeni Radnički sindikalni Savez Jugoslavije v Beogradu in na pristojna ministrstva iz 35 krajev.

Kot zaključek splošne akcije bo v sredo, 27. junija 1934

shod delavstva v Ljubljani

v dvorani Delavske zbornice, ki ga sklicuje Strokovna komisija za Slo-

venijo. — Začetek shoda bo ob pol 6. uri zvečer. Na tem protestnem shodu Strokovne komisije za Slovenijo bo tudi ljubljansko delavstvo povedalo, da noče biti suženj delodajalcev.

Zato vsi, kar nas je v Ljubljani in okolici in ki si služimo z delom svojih rok in svojega uma vsakdanji kruh, vsi na shod 27. junija 1934.

Zato naj ne bo nikogar, ki si v potu svojega obraza pridobiva vsakdanji kosček kruha, da bi dovolil kapitalistom svoj zasluzek prikrajševati svoje, s trudom in žrtvami že pridobljene človečanske pravice ter da ne bi prišel oz. prišle na ta protestni shod.

Naj bo naša pesem pesem boja:

»Vstanimo krepko iz prokletstva zatirani od vsepovsod; naj Pravda stara, Pravda sveta združi nas vsepovsod...«

Protestni shod celjskega delavstva

proti poslabšanju socialne zakonodaje se je vršil v nedeljo, dne 17. t. m. ob obilni udeležbi v dvorani pri »Zelenem travniku«. Shod je otvoril s. Vodopivec. Prvi je govoril s. Eržen, ki je naštel vsa prizadevanja delodajalcev za poslabšanje socialne zakonodaje počeni od sabotaže njenih najvažnejših določb, do njihove odkrite ofenzive v l. 1929 in do danes. Po vojni, v znamenju rastočega vpliva socialističnega oz. marksističnega gibanja je delavstvo pridobivalo, v dobi nacionalizma in fašizma pa

izgubila na celi črti. Omenil je, kako hočejo delodajalci oklestiti socialno zakonodajo in odvzeti delavstvu vse pravice. Delavstvo pa si ne pusti kratiti tega, kar že ima, ampak bo nasprotno pri tej priliki ponovilo in se z vso odločnostjo zavzelo za svoje doslej še neizpolnjene socialne zahteve. V svojem boju proti reakciji se mora delavstvo okleniti svoje strokovne organizacije in svojega delavskega časopisja, svoje »Delavske Politike«. — Za s. Erženom je govoril s. Svetek, ki je sporočil delav-

stvu, da so se na intervencijo delavskih in nameščenskih organizacij priključile protestu proti poslabšanju obrtnega zakona tudi obe občini Celje-okolica in mestni občinski svet. Pokazal je tudi grandiozne zmote tistih, ki bi hoteli posnemati Mussolinijeve in Hitlerjeve metode v politiki in gospodarstvu. Italijanski fašizem je za dobe svoje vlade naprtil italijanski državi in s tem italijanskemu ljudstvu 108 milijard lir dolga. Hitlerjeva vlada je pa v enem samem letu raztrosila 6 milijard mark državnega premoženja, kar je v našem denarju okoli 100 milijard dinarjev.

Fašizem je pokazal, da žre z največjo žlico, na drugi strani je pa tudi pokazal, da si ne dela nobenih skrbi v vprašanju, kako naj se ta denar zopet prisluzi. Ni čuda potem, če je bivši italijanski zunanji minister napisal v svoji knjigi, da se boji, da je fašizem pritiral državo tako daleč, da dvomi, če bo po polomu fašizma Italija sploh še samostojna država. Tako nekako izgleda stvar tudi v Nemčiji.

Kakor je trenutno vsled zunanjepolitičnih vplivov zrastle delavskim neprijateljem greben, tako je tudi jasno, da se bo z zrušenjem fašističnih pokretov situacija temeljito spreobrnila in da bo delavstvo in z njim vsi konstruktivni elementi človeške družbe prešli v protiofenzivo, ki bo šla tokrat do kraja. Ta čas se že kaže, zato naj vsi delovni ljudje pripravijo za nastopajočo dobo svoja srca in svoje duše.

Kot tretji je povzel besedo s. Leskovšek, tajnik SMRJ, ki je naglasil potrebo boja za socialno enakopravnost delavskega razreda, ki naj se izraža zlasti v tem, da bo odvzete zasluzka ali enega dela meзде prav tako kaznivo kot vsaka druga tatvina. Dočim kapitalisti razpolagajo z mogočno zaščito, si lo morajo delavci sami ustvariti. — Za tem se je s. Godnik v lepih besedah spomnil desetletne mučeniške smrti s. Matteottija. Na njegov poziv so se dvignili vsi poslušalci in zaklicali trikratni »Slava!« s. Matteottiju. — Nato pa je s. Vodopivec zaključil shod, ki je potekel ob burnem pritrjevanju govornikom. Za zaključek se je nabralo še nekaj novih naročnikov za »Delavsko Politiko«.

Lepo uspeli protestni shod v Slov. Bistrici

Minulo soboto se je vršilo v dvorani gostilne g. Vrhovšek protestno zborovanje, ki ga je sklicala podružnica Saveza metalških radnika Jugoslavije v Slov. Bistrici. Zborovanje, ki je bilo prav lepo obiskano, je otvoril in vodil s. Germ, ki je po kratkem nagovoru podal besedo s. Jeleni iz Maribora. Govornik je v daljšem govoru razkrinjal namere delodajalcev, ki so napravili grd atentat na delavsko socialno zakonodajo in s posebnim načrtom zahtevalo spremembo obrtnega zakona, tako da bi delavstvo izgubilo domala vse pravice, ki so mu v tem zakonu zasigurate. Iznesel je dalje zahteve delavstva, da se končno začne izvajati socialna zakonodaja, zlasti pa, da se izvede starostno zavarovanje, zavarovanje za slučaj nezaposlenosti, z zakonom zaščiti minimalne meзде itd. Zborovalci so ves čas pazno sledili govornikovim izvajanjem in burno pritrjevali. Nato je bila soglasno sprejeta resolucija, ki bo poslana na merodajna mesta. S. Jelen je nato polasnil še nekatera s strani zapuščena stavljena vprašanja, nakar je predsednik zaključil lepo uspelo zborovanje. Preden so se zborovalci razšli, se je priglasilo večje število novih naročnikov za »Delavsko Politiko« in »Volksstimme«.

Mestni občinski svet celjski je dal v najem znano Glazijo Sokolskemu društvu in SK Celju za 10 Din letne najemnine. Pogodba je sklenjena za dobo 25 let. Prostor je primeren za največje prireditve in se nahaja prav tik mesta.

Za priboljšek:

ADRIA mešanica
prave in sladne žitne kave! — Kupujte jo!

Tone Maček:

80

zili na težkih vozovih premož do železniške postaje. Ko pa je rudnik zgradil separacijo za prebiranje in čiščenje premoga in nato tudi lastno železnico od separacije do oddaljene postaje, so tudi te vožnje odpadle. Sedaj je preostajalo vaščanom le še delo na rudniku, postali so navadni rudarji z lastnimi kočarijami. Na močno skrčenih njivah so sadili le še krompir in fižol med turščico. Kdor je imel še eno ali dve kravici, se je smatral še premožnim.

Pa tudi tako se je še nekako živelo. Rudniško podjetje se je medtem učvrstilo in razmahnilo in zasedlo s svojimi napravami skoraj vso dolino. Rov sam že davno ni več zadoščal. Tam pod Kašnarjem so izvrtali v zemljo par sto metrov globok šaht, vsekani v živo skalo, zgradili so nad njim strojno poslopje in sedaj so začela dvigala kar lučati iz podzemlja vozičke, zvrhane premoga. V podzemlju se je začelo takozvano ropanje, to je pridobivanje premoga za vsako ceno in pod vsakimi pogoji. Pod zemljo so se začeli raztezati kilometrski rovi pod hrastniški hrib, odkop se je vrstil za odkopom, tako v horizontalno kakor v vertikalno smer. Priganjalo in grabilo se je do enemoglosti, ne da bi se gledalo pri tem tudi na

obče varnostne naprave. Na zapolnjevanje izpraznjenih izkopov z nadomestnim materijalom ni nihče mislil. Zakaj tudi, to bi stalo velike zamude časa in nepotrebnih stroškov. Lastniki rudnika so pa želeli imeti čimprej povrnjene vse investicijske vsote, ki so jih vtaknili v rudnik in ko so bile te že nadoknadene, so hoteli čimprej obogateti z dobičkomi.

Ogromne kubature podzemlja so že bile izpraznjene. Koder se je nad premogovo plastjo nahajala plast trdega kamena, ni izvajalo to v višjih zemeljskih plasteh nikakih izprememb, nad izpraznjenimi mesti so se bočili trdni granitni oboki. Koder je pa ležal nad premogovimi žilami samo grušč, naplavljenec ali mehki lapor, je pa odstranitev premoga morala nujno povzročiti premikanje in udiranje vrhnih plasti. Na površini zemlje so se potem kar na lepem pojavljale razpoke in vdrtnine, ki jih je spremljalo usihanje vodnih izvirov, ker so tudi vodne žile spremenile smer in so se začele razlivati v netranjost.

»A zato se je tu ta vaški studenec posušil?!«

(Dalje prihodnjič.)

Doma in po svetu

Smrtna kazen v Avstriji. Avstrijska vlada je v svojem patriotizmu uvedla smrtno kazen pri rednih sodiščih. Namesto porotnih sodišč se osnujejo za smrtno kazen, dosmrtno ječo ali nad deset let posebna sodišča treh sodnikov in treh lajkov. Znatno so zvišane tudi kazni za delikte, ki so režimu bolj nevarni.

Umor poljskega notranjega ministra. V Varšavi je bil te dni umorjen notranji minister Pieracki. Vlada je zagrozila radikalni desničarski organizaciji z razpustom in je ta najbrže organizirala umor. Atentatorja še niso našli. Zapri so že več sto oseb. Na glavo atentatorja je razpisana nagrada 100.000 zlotov. Dogodek dokazuje, da je tudi fašistična diktatura nevarna igrarica.

Razveseljivo priznanje. Berlinska »Börsenzeitung« pravi, da se je vršil sestanek Mussolinija in Hitlerja v jako resnem trenutku, če že ni tragičnem, ker se od gotove strani može popustiti v dosedanjih politikih. Mussolini in Hitler sta dva državnik, ki sta uvedla novo napredno politiko, ki zagotavlja narodu mir. — In kdo je delal notranji nemir po mnenju teh gospodov? Delavstvo, ker nima kruha. Oba gospoda sta napravila mir sicer s puškami, a kruha nista dala. S puškami branita tudi tiste, ki so krivi slabih socialnih razmer.

Žalni dan v Nemčiji. Dne 28. junija je obletnica podpisa verzajlske mirovne pogodbe. Nemčija razglasa ta dan za žalni dan. Da, žalni dan opravičeno, toda ne dan imperialističnega vojnega hujskanja, ki je samo reklama za nemški fašizem.

Velik protestni shod guštanjskega delavstva

V nedeljo, dne 10. t. m. je sklical SMRJ Protestno zborovanje v gostilni Milonika proti nakani »gospodarskih krogov« za poslabšanje obrtnega zakona. Vsi prostori so bili nabit polni kot že dolgo ne in razen tega so zborovalci prišli točno. Sodr. Juh je otvoril zborovanje in poročal o predlogih delodajalcev, ki hočejo odvzeti delavstvu še to malo kar ima in kar mu nudi obrtni zakon. Delavstvo si ne pusti vzeti niti trohice pravic in niti pare zaslužka več, ker je že to, kar sedaj ima, veliko premalo za človeka vredno življenje. Govornik je apeliral na vse delavce, da naj bodo vedno tako enotni kakor pri tej priliki in da naj se zavadejo, da je marksizem tisti, ki hoče delavstvu res boljšo bodočnost. Marksisti so vsi delavci, ker si žele izboljšanja svojega položaja v družbi, ki ne bo poznala izkoriščanja.

Ni marksizem kriv slabega položaja delavskega razreda, ampak kapitalizem. Reakcija povsod enako grdo in nasilno postopa proti delavskemu razredu. Dokaz za to so nam avstrijski dogodki. Ko se je delavstvo uprlo reakciji, se je vsa gospoda kot zagovornica kapitalistične družbe strnila in skupno začela boj s kanoni in vislicami proti delavskemu razredu. Delavstvo potrebuje nujno 40 urni delovni teden, da bi se vsaj brezposelnost ublažila, pa so tudi topot na konferenci Mednarodnega urada dela industriji to zahtevo odklonili in s tem tudi dokazali, da jim ne gre za delavstvo in splošnost, ampak le za dobiček.

Sledile so še podrobnejša poročila o jeklarni, kjer se skuša delavstvo prikrajsati, kjer je le količkanj mogoče.

Na to je dal s. Juh na glasovanje resolucijo, ki je bila soglasno sprejeta.

K besedi se je oglasil predsednik Jugoslovanske strokovne zveze, Kokol Ivan, ki je izjavil, da se tudi njegova skupina priključuje gornji resoluciji. Kot drugi je spregovoril Kamnik Florijan kot obratni zagovornik Narodne strokovne zveze in izjavil, da se tudi njegovi člani pridružujejo gornji resoluciji, v dokaz, da si delavstvo ne pušči kratiti svojih pravic. Sodr. Juh se je zahvalil vsem zborovalcem, povdarjaljoč, da je v enotnosti rešitev delavstva. Delavstvo naj opusti vse medsebojne prepire in naj gre s podvojeno silo v boj za svoje pravice. Otrse naj se onih, ki ga skušajo razdvajati z vero in narodnostjo in naj si vzame zgled pri podjetnikih, ki so enotni brez ozira na vero in narodnost. Marksizem hoče delavstvu, narodom in vsemu človeštvu dobro, razen kapitalizem. Njega ni mogoče uničiti, ker je nauk marksizma obsežen v vsakdanjem življenju, boju in hotenju delavstva in nameščentstva.

Guštanjski delavci naj se oklenejo svoje razredne organizacije, naj gredo s podvojeno silo na delo in uspeh ne bo izostal. Kapitalistični sistem je na robu propada, pripravimo se, da nam zasije res boljša bodočnost, katero si bomo ustvarili sami.

Dr. I. Štampilhar:

Verifikacijska sodišča

V eni zadnjih števil »Delavske Politike« je izšla kratka notica o navodni nameri Doumergueove vlade, da med drugimi reformami uvede posebna verifikacijska sodišča, dočim je doslej parlament sam sebi verificiral mandate. Notica zavzema stališče tako, da omenjeno namero podreja med poskuse avtoritativizma, ki naj maskirano v demokratične oblike, vnesio v francosko politično življenje fašizem. Odklonilno stališče utegne biti v konkretnem primeru pravilno, tembolj ker se notica v tem oziru solidarizira s francosko socialistično stranko. Vendar bi Vas prosil za objavo naslednjih vrstic, to pa zato, ker ideja verifikacijskih sodišč na sebi ni taka, da bi jo pristaž socialne demokracije moral načeloma odkloniti:

Iz lastnega izkustva vemo, da nima delavstvo od na steno naslikanega parlamentarizma prav ničesar. Demokracija in njena pristnost ni toliko podana v demokratičnem videzu ustanov v državi, nego od duha demokracije v državljanih. In tega je n. pr. prav pri nas in ravno v dobi takozvanega parlamentarizma tako zelo manjkalo, da naše bivše skupščine niso imele poguma niti za ustanovo ustavnega sodišča. In vendar bi s tako ustanovo bivše skupščine najbolje dokazale, so-li demokratično misleče, ali niso. Dollfussu se na primer ni nič bolj mudilo, kakor da je člane avstr. ustavnega sodišča enostavno upokojil, na njih mesta pa nikogar več postavil. Tudi vemo iz lastnega izkustva, da je bila verifikacija v skupščinah samih pravno zelo dvomljive vrednosti, ker glasovanje o verifikaciji v skupščinah ni bilo pravno vprašanje, temveč politično. V političnih vprašanjih pa ne zmaga vedno to, kar je verjetno prav, temveč to, za kar glasuje večina.

Po mojem mišljenju ustanova verifikacijskih sodišč, ali kakor naj se že imenuje posebna stopnja, ki naj overavlja mandate

neodvisno od politične aritmetike,

ni zavržna. Vsaj ne načeloma. Pogoji za pristanek na tako rešitev verifikacijskega vprašanja je seveda — spet pristno demokratična izvedba. In tu bo menda vzrok odpora francoskih socialistov zoper nameravano ustanovo. V tej točki skriva izražena namera verjetno kali fašizma.

Demokratična izvedba ustanove verifikacijskih sodišč — ostanimo pri tem pojmu — mora namreč zajamčiti absolutno

neodvisnost verifikacijskih sodnikov, absolutno njih odgovornost napram ustavi in zakonom države. To se da doseči z onim faktorjem v političnih razmerjih, ki ni odvisen od slučajne večine, t. j. vlade: s slučajem. Na primer: vrhovna pravosodna uprava objavi spisek sodnikov z gotovim številom sodne prakse, ki boji upravni vidik za sprejem v spisek. Iz tega spiska sme vsaka stranka po poslancih v parlamentu nominirati toliko sodnikov, kolikor jih tvori senat (zbor) verifikacijskega sodišča. Če je veliko strank, bo pač nominiranih zelo veliko število sodnikov, toda verjetno med temi mnogo sodnikov od več strani. Sodniki, ki bi jih nominirale vse stranke, bi bili že s tem izbrani v verifikacijsko sodišče, kar bi jih pa manjkalo, naj bi jih izbral žreb, t. j. slučaj. Verifikacijski sodniki naj bi solidarno z državno imovino odgovarjali za

spoštovanje ustave in z ustavo skladnih zakonov,

bili bi pa izven tega in v dobi zaposlitve neodstavljeni. Nominiranje naj bi bilo tajno, t. j. pred oddajo spiska nominiranih sodnikov naj ostale skupine ne bi vedele, kakšno izbero je izvršila ena skupina in naj bi se ponovilo vsako leto ali pri vsakih volitvah.

Pri taki, v grobih obrisih nakazani izvedbi bi vsakokratni režim vsekakor ne mogel niti najmanj vplivati na izbero sodnikov, niti na sodnike same. S takim, od parlamenta samega postavljenim sodiščem tudi ne bi parlament ničesar izgubil na lastnem prestižu, saj bi ravno s prepustitvijo vprašanja, kdaj je upravičen posameznik do članstva v parlamentu, neodvisnemu praviemu presojanju celo potrdil

svojo službo demokraciji

in utrdil s tem svojo moralno avtoriteto med volivci, člani takega parlamenta bi pa dokazali, da so tudi po duhu demokratični ljudje, ne samo po vizitni karti, oziroma samo v volivni agitaciji.

To se mi je zdelo primerno pristaviti k Vaši notici vsled tega, ker zahteva ravno avstrijska skušnja, da se z iniciativami, ki prihajajo iz avtoritarno nagnjenih krogov, kritično bavimo, da jim skušamo po možnosti celo zajeti veter v korist naših načel. Apodiktično nasprotovanje je umestno samo napram očitnim bluffom, kakor je stanovščinarstvo.

Maribor

Kako delodajalci preganjajo delavce, ki se opirajo na naše zakone?

Pismo mariborskega industrijalca v Split

Naše delavstvo se je res upravičeno zadržalo ob priliki zadnjih shodov proti poslabšanju obrtnega zakona. Delovno pravo v novem obrtnem zakonu je v zvezi z zakonom o zaščiti delavcev edina obramba našega delavstva, na katero se še lahko naslonijo.

Kako pa se znajo delodajalci maščevati celo tedaj, če se ubogi delavec sklicuje na jugoslovanske zakone, nam kričeče kaže naslednje pismo, ki nam je prišlo te dni v roke. (Pisala ga je veletvrdka, ki se bavi z eksportom mesnih izdelkov in ima večmilijonsko premoženje).

Nacionalno-socialistični begunci iz Avstrije v Mariboru. Minuli teden je prbežalo nad 30 nacionalno-socialističnih beguncev iz Avstrije v Maribor, odkoder se je večina podala v Zagreb. Nemški konzul v Zagrebu jim je izdal potne liste in preskrbel potrebna sredstva, nakar so odpotovali skozi Italijo in Svico v Nemčijo. Zadnje dni pa so prišli še novi hitlerjevi begunci.

Maribor bo dobil svoj hanger. Te dni se je mudila v Mariboru posebna komisija, ki je ugotovila, da bi se dal za ca. Din 300.000.— zgraditi na Teznu modern hanger in preurediti letališče. Ako se bo ta načrt realiziral, bo dobilo naše mesto priključek k mednarodnemu zračnemu prometu. Da bi le ne ostalo vse zopet samo pri načrtu!

Ugodna prilika za krasno knjigo. Naše uredništvo je dobilo ponudbo za nakup zanimivega romana dunajskega pisatelja Ascherja »Schuhmeier«, ki opisuje v obliki napetega romana razvoj delavskega gibanja in političnega življenja v začetku avstrijskega parlamentarizma. Ako dobimo

»Firmi A. Mitrović i sinovi, Split

Maribor, ... 1933.

U učtivom odgovoru na Vaš upit od 30. 10. čast nam je saopćiti Vam, da je bio H. Josip uslužben kod nas par mjeseci, te bio odušten kod redukcije naših radnika... Nakon otpuštanja tužio nas je za isplatu preko dužnih satova (za nadurno delo), zbog česa ga nikad više nećemo namjestiti.

Veleštovanjem

Za tvrdko W. H. podpis nečitljiv.

20 odjemalcev, prejmemo knjigo, ki je fino v platno vezana (496 strani), za skrajno znižano ceno Din 30.—. Drugače stane knjiga okrog Din 100.—. Ta roman je sedaj v Avstriji prepovedan od klerofašizma. Priglasite se v uredništvo Delavske Politike, Ruška cesta 5.

Premestitev stojnic in prodajalcev. — Mestni občinski svet mariborski je sklenil, da se iz prometno-varnostnih in higijenskih razlogov začasno premestijo vse mesarske stojnice iz Glavnege trga v Strossmajerjevo ulico. Premestitev mora biti izvršena dne 25. junija 1934 in sicer po istem vrstnem redu, kakor stojijo sedaj mesarske stojnice na trgu. Obenem se bodo tja premestili tudi prodajalci jajc, kokoši, čebule in del prodajalcev zelenjave.

Strela ubila župnika. Dne 12. t. m. je ob priliki hude nevihte udarila strela v župnišče Sv. Duh na Ostrom vrhu, oplazila je kuharico, nato udarila v tamošnjega župnika, ki je obležal na licu mesta mrtev.

Lekarniško nočno službo vrši ta teden lekarna g. Albaneže v Frankopanovi ulici.

Rudarski festival v Trbovljah

dne 10. t. m. je sijajno uspel. Bil je to I. veliki delavski prosvetni večer pod milim nebom, katerega je organizirala trboveljska »Svoboda« s sodelovanjem vseh delavskih pevskih in godbenih društev iz rudarskih revirjev Trbovelj, Hrastnika in Zagorja. Bila je tudi obenem prireditve, kakršne Trbovlje še niso imele prilike videti. Nastopilo je 218 pevcev in 109 godbenikov. Aranžma je prevzel s. Korlmeš, ki je pred nastopom pozdravil vse sodelujoče in ogromno množico poslušalcev. Med delavci smo opazili mnogo obrtnikov, trgovcev, učiteljev, rudniških, občinskih in drugih zasebnih nameščencev, ki so naklonjeni delavskemu kulturnemu napredku. Nad 2000 udeležencev je uživalo sadove skupnega kulturnega dela prirediteljev na prostornem dvorišču Delavskega doma v Trbovljah, izven prireditvenega prostora pa, ki je bil prenapolnjen, je poslušala mogočno delavsko glasbo daleč naokrog v pozno noč še mnogo večja množica prebivalstva, ki gotovo ni bila manjša od množice starih tisočev.

Ob lepem, sicer hladnem vremenu, so festival otvorili pri dovoljni razsvetljavi, združeni delavski pevski zbori (dirigent Alojz Podlogar) z mogočno pesmijo »Vzburjenje duhov«, nakar je zaigrala godba steklarjev iz Hrastnika (kapelnik Peter Ignjatjev) koračnico »Steklarski pohod«, simfonijo »Slovo« in pesem »Varšavjanko«, »Svoboda« iz Zagorja (dirigent Gustav Pirc) so zapeli »Delavske pesmi«, »Dvanajst razbojnikov«, njih mešani zbor pa je odpel »Siroto«, »Zarja« iz Trbovelj (dirigent Brinar Lojze) je nastopila z »Oženil se bom«, »Svracanje« in »Spomin na zimski večer«.

Po kratkem odmoru je zaigrala hrastniška delavska godba (kapelnik Franc Turnšek) koračnico »Pod praporom Svobode«, »Hrvatsko pjesmo«, valček »Mešana noč na Alstru«, idilo iz operete »Lysistrata«, »Kresničica« in koračnico »Osvojenost«, pevci »Svobode« iz Trbovelj (dirigent Milan Baltram) pa so zapeli pesmi »Naši dnevi«, »Dobil sem pisemce« in »Kroz noč«. Moški zbor »Svobode« I. iz

Hrastnika (dirigent Alojz Podlogar) je nastopil z »Na trgu«, »Kratice«, »Istarska narodna«, »Slava delavstvu«, potem pa je zaigrala zagorska godba (kapelnik Srečko Godina) fantazijo »Rumaneska«, pesem »Čuj devojičice« in »Modre perli«.

V tretjem delu sporeda so zapeli hrastniški pevci »Svobode« II. (dirigent Bruno Dirmayer) »U prirodu«, »Lucipeter ban« in »Delavsko pesem«, mešani zbor »Svobode« I. iz Hrastnika (dirigent Alojz Podlogar) pa »Oj, poglejte ptičke«, »Doma« in »Boter polje«. Delavska godba iz Trbovelj je zaigrala koračnico »Svobode«, uverturo »Nema iz Portici«, valček iz operete Poljska kri »Kavalir«, »Romance«, duet iz opere »Zrinjski«, fantazijo »Tribut iz Zamore« in pesem »Pošta v gozdu«, ki je dosegla največji efekt.

Večer so zaključile točno o polnoči zelo uspešno združene delavske godbe (kapelnik Tone Hudarin) z »Delavskim pozdravom«.

Vsi nastopajoči so častno izvršili svojo težko nalogo. Žrtvovali so mnogo, denar in čas. Dohodki so v primeri z izdatki zelo majhni, čisti dohodek pa zelo majhen v glavnem tudi vsled tega, ker davčna oblast tega umetniškega koncerta ni smela oprostiti od plačila taks. Jasno je, da so prireditelji storili mnogo več, kakor se od njih sploh sme pričakovati.

Predvsem gre zahvala vsem dirigentom, pevcem in godbenikom, ki so s svojo zmoglostjo pripomogli do tako lepega uspeha. Mlajša društva vidno napredujejo. »Svoboda« iz vseh treh revirjev so dvignili delavsko pesem kvišku, k napredku! »Zarjani« so prav lepo peli. Hrastniški pevci so morali »Istarsko narodno« ponoviti, silno pa je užgala tudi »U prirodu«. Mešani zbori odlični. Godba steklarjev je presenetila udeležence z lepim nastopom, hrastniška delavska godba napreduje, lepo pa se razvija tudi zagorska godba. Trboveljska delavska godba pa gre že lahko daleč v svet in lahko uspešno tekmuje tudi z boljšimi vojaškimi godbami.

Združene delavske godbe so ob velikem priznanju morale zaigrati še dve koračnici, nato pa se je množica zelo zadovoljna, v največji disciplini mirno razšla ob pol eni uri po polnoči.

V največjem trpljenju in pomanjkanju v rudarskih revirjih so prireditelji postavili z rudarskim festivalom v Trbovljah nedvomno temelj novemu velikemu kulturnemu delu. Žal, da radio-oddajna postaja v Ljubljani prosvetnega večera iz tehničnih ozirov ni mogla prenašati. Rudniško ravnatelstvo je prireditev podprlo s tem, da je dalo na razpolago ves potreben les za oder in drugo. Oblast je bila naprošena, da podpira tudi v bodoče take velike kulturne prireditve s tem, da iste dovoli, z dovoljenjem pa seveda pomaga razširati kulturo delovnega naroda.

Pri prihodnjem prosvetnem večeru pa upamo, da bo nastopil tudi »Trboveljski slavček«, katerega sijajni mladinski zbor tvorijo predvsem otroci naših sestradanih rudarjev.

Sporedi bodočih enakih prireditev pa bodo izpopolnjeni tudi z odlomki iz raznih iger, deklamacijami, govornimi zbori, recitacijami, predavanji itd., k sodelovanju pa bodo povabljeni tudi vsa ostala kulturna društva iz vseh treh rudarskih revirjev. — Dejanja govore!

Našim prosvetnim delavcem v revirjih naše čestitke.

Zagorje

Rudarski festival se ponovi z delno izpremenjenim sporedom v nedeljo, dne 24. t. m. ob 18. uri (6. uri zvečer) na sportnem igrišču SK Svobode in SK Zagorja v Zagorju ob Savi.

Hrastnik

Z delno izpremenjenim programom se bo I. veliki delavski prosvetni večer ponovil v nedeljo, dne 1. julija ob pol 20. (pol 8. uri zvečer) na sportnem igrišču SK Rudarja v Hrastniku.

Tržič

Protest tržiškega delavstva. V nedeljo, dne 10. junija se je vršil pri nas protestni shod proti poslabšanju obrtnega zakona in socialnega zavarovanja. Shod so sklicale vse tri tukajšnje strokovne organizacije, SDSŽJ, JSZ in NSZ. Shodu je predsedoval sodr. Sova Stane, ki je v vodnih besedah razložil pomen protestnega shoda. Za njim sta govorila tovariša Lombardo in Ambrožič iz Ljubljane dokaj stvarno o okrnjenju delavskih pravic. Kot zadnji govornik je govoril sodr. Čelešnik Ivan iz Jesenic, ki je bil za svoja izvajanja med govorom, kakor tudi po govoru nagrajen z močnim aplavzom. Ob zaključku shoda je sodr. Sova pozval navzoče, naj se organizirajo v svobodnih strokovnih organizacijah. Shoda se je udeležilo okoli 1200 delavcev in nameščencev. Tržiško delavstvo si želi še več takih nastopov.

Jesenice

Protestni shod proti okrnitvi obrtnega zakona in socialne zakonodaje sploh se je vršil v četrtek, dne 7. t. m. ob pol 5. uri popoldne na Jesenicah v Delavskem domu. Prav dobro je bil obiskan in predsedoval mu je s. Čelesnik. Glavni referat je imel s. France Toman, ki je v markantnih in ostrih besedah predložil navzočim pogubne in nezaljšane zahteve delodajalcev, ki želijo okrniti s tolikimi boji in naporji delavstva pridobljeno socialno zakonodajo. Pokazal je iz domače prakse celo vrsto primerov, kako podjetniki napačno tolmačijo nekatere veljavne zakonske predpise, dasi so izšli že sodni odloki v smislu delavskih zahtev. Za njim je govoril v imenu nameščencev s. Cvetko Kristan, ki je predvsem

Dr. Avg. Reisman:

Spomini na Kolomana Wallischa

Aretacija o Veliki noči leta 1930

Spoznal sem Wallischa in njegovo soprogo na velikonočno nedeljo 1930. Zgodaj zjutraj me je prišla klicat dobrosrčna sodružica R., naj grem takoj z njo na policijo, ker so v Studencih aretirali Wallischa in ga hočejo sedaj s soprogo izgnati v Avstrijo. Wallisch je prišel v Studence (sosedna občina Maribora), kjer se je mudil ob vsakih počitnicah pri svojem tastu, železniškem delavcu. Šel sem takoj s sodružico na policijo in tam spoznal, menda ob 8. uri zjutraj, Kolomana Wallischa s soprogo, oba silno razburjena. Na prvi pogled mi je bil mil širokonleči mož, živih, iskrenih in dobrih oči. Tip javnega delavca, ki živi s pokretom de-

lavstva s slehernno mišico, z dušo in srcem in je že položil na oltar tega svojega božanstva večji del svojih živcev. Živalno sta mi pripovedovala z ženo, da sta hotela preživeti par solnčnih pomladanskih dni oddiha v rodbinskem krogu v Studencih in si malo oddahniti, prav nič drugega. Plemeniti človek pa ju je denucirjal, prišli so po nje v Studence in ju hočejo izgnati ter celo izročiti sodišču, ker se je vrnil Wallisch v Maribor, češ, da je pri policiji še vedno zabeležen njegov izgon iz leta 1920.

V nadaljnjem sem ugotovil, da so na našem poslaništvu na Dunaju že davno pravilno ocenili trezno in smoteno delovanje socijaldemokratskega poslanca Wallischa, ki je po izgonu iz Maribora z dovoljenjem poslaništva že par let zahajal k nam na počitnice k morju, kjer si je miril živce na Krku. Pokazal mi je izrecno pismeno dovoljenje jugoslovanskega poslanika na Dunaju za bivanje v Ju-

goslaviji. Ko sem vse to ugotovil, sem predvsem dokazal, da ni povoda za izročitev sodišču. Ker je bival Wallisch v Studencih v okolišju sreskega načelnika, sem šel tudi tja intervenirat, da ne izganjamo naših realnih in resničnih prijateljev v Avstriji. Saj smo se mogli zlasti takrat naslanjati v Avstriji edino na socialno demokracijo. Vendar žal nisem uspel popolnoma. V knjigi izgnancev je bilo Wallischevo ime še neprečrtano in moral se je po kosilu ob najlepšem solnčnem dnevu na velikonočni ponedeljek odpeljati z brzovlakom. Razgovarjal sem se z obema še ves dopoldan in mi je bilo od srca hudo, ko sem uvidel prav do dna, kdo je Wallisch: dobričina po srcu, borec za slabotne po fanatičnem prepričanju in notranji potrebi, prijatelj Jugoslavije kot realen avstrijski socialistični politik.

Denuncijant iz Rimskih toplíc

Afera tega izгона se je potem v zadoščenje Wallischa razčistila in likvidirala potom poslaništva v Dunaju in zunanega ministrstva v Beogradu. Wallisch je zopet redno nemoteno prihajal v Jugoslavijo in v Studence, odkoder je tako rad mahnil na zeleno Pohorje, pa tudi na Krk, kjer so se zbirali avstrijski socialisti. Večkrat sva se srečala in si prijateljsko stisnila roke, pa kramljala. Predlanskim mi je celo pisal, naj mu pošljem prospekte štajerskih zdravilišč, kjer bi si lahko z ženo zdravil živce in rheimu. Ravno sem se sam odpravil v Laške toplice in sem zato tudi njemu priporočal Laško. Najprej mi je Wallisch pisal, da pride z ženo tja, a kmalu nato si je po nasvetu nekega zdravnika premislil in šel raje v sosednje Rimske toplice.

(Dalje prihodnjik.)

obžaloval, da na shodu nameščenci niso navzoči in da se ostale nameščenske organizacije na Jesenicah (plave) nočejo pridružiti na javnem shodu delavstvu v protestu proti nezastlišanemu nameri podjetnikov. Pozval je vse navzoče k solidarnosti, kajti edino v slogi je moč, v moči je pa za nas — pravica. S. Čelesnik je zatem še v daljših izvajanih pokazal na celo vrsto točk iz socialne zakonodaje, ki se ne izvajajo in ki jih niti delavstvo še ne uveljavlja v svoji prid in pozval vse, da naj istočasno s obrambo dosedanjih pravic zahtevajo tudi njih izvajanje in uzakonitev še vseh onih pravic, ki jih delavstvo in nameščentvo leta in leta terjajo. Končno je bila po krajši debati, h kateri se je oglasilo nekaj sodrugov, in po sporočilu predsednika o natisku kolektivne pogodbe, sprejeta soglasno obširna in stvarna resolucija, ki bo poslana vsem, ki se jih tiče. Jeseniško delavstvo je pokazalo s tem shodom svojo odločno voljo za ohranitev dosedanjih in pridobitev novih delavskih pravic.

Olimpijski dan

Olimpijski dan se je vršil v vseh večjih sportnih centrih, v velikem obsegu pa v Ljubljani in v Mariboru. V obeh centrih je olimpijski dan uspel tudi materijelno. V dnevnih časopisih smo brali izjave raznih sportnih funkcionarjev o pomenu in namestu olimpijskega dne. Zato prinašamo danes izjavo s. Stanka, ki je podpredsednik LNP-a in Kolesarskega podsaveza, ki v meščanskih listih ni bila objavljena, ker predstavlja gledanje enega izmed predstavnikov delavskih sportnih klubov na namen in pomen olimpijad. Izjava se glasi:

K olimpijskemu dnevu

Pred vojno je bil sport monopol bolje situiranih slojev in je le v posameznih panogah (telovadba, gotove vrste lahkoatletika in nazadnje nogomet) začel prodirati tudi med širše sloje.

Svetovna vojna je vrgla narode v medsebojno klanje in bedo, kar je imelo za posledico delno degeneracijo in slabo telesno razvijenost mladine.

Po izkušnjah svetovne vojne so začeli vodilni politiki z akcijo za mednarodne sporazume in sožitje preje sovražnih si narodov. Ustvarili so razne mednarodne forume in celo društvo narodov, da se omeji oboroževanje in prepreči oboroženo medsebojno obračunavanje.

Tudi mladina in njeni poveljni voditelji so črpali iz izkušenj, ki so jih doživeli v veliki bedi svetovne vojne ter se je spontano pojavila po vsem svetu, tako med kulturno na višku stoletimi, kakor med še v razvoju se nahajajočimi narodi potreba po telesni kulturi in nadomestitvi vseh onih sil, ki so bile med vojno v razvoju zadržane.

Kakor se imenuje sedanje stoletje — stoletje tehnike, se lahko imenuje tudi stoletje sporta in kulturne preroditve. Žal je vsled posledic gospodarske krize in nepravilnega izrabljanja tehničnih pridobitev za interese posameznikov mladina navezana v svojem kulturnem poletu sama na sebe ter si je ustvarila mogočne sportne organizacije, v katerih se razvija, krepi telo in kulturno napreduje kljub izrabljanju, kateremu je izpostavljena v borbi za vsakdanji kos kruha.

V času slabih pogojev za življenje, brezposelnosti, nezdravih stanovanj, je dvakrat podčrtati važnost vzgajanja mladine v telesni kulturi. Tega naj se zaveda-

jo vsi javni faktorji in naj podpro stremjenje mladine s pravično socialno politiko, ki naj stremi za tem, da se vsem delavoljnim preskrbi zaposlitev.

Svetovne olimpijade imajo isti cilj, da si ga skušajo doseči na drugi način, kakor mednarodni politični forumi. Olimpijade nimajo namena netiti strasti, klasificirati zmagovalce in premagance, marveč jih smatram za prijateljski obisk najboljših sportnikov posameznih narodov celega sveta; njih glavna naloga je združevanje in pojačanje iskrenih vezi.

Žal se danes vrše svetovne olimpijade še v dveh taborih: meščanskem in delavskem. Naloga vseh pravih sportnikov in tudi vseh narodnih voditeljev je, da delujejo na tem, da se odstranijo vse ovire, ki ločijo tudi sportnike v dva tabora, da se ustvari družba popolne socialne pravičnosti in enakopravnosti in tedaj bodo sportniki celega sveta manifestirali na enotni olimpijadi za popolno složnost svobodnega človeka, ki ga ne bodo ločila ne razredna nasprotstva, ne nacionalno sovraštvo, marveč bomo tvorili vsi nerazdružljivo celoto, v kateri bo sport služil vzgoji res zdravega človeškega rodu, ki bo živel v prijateljstvu in bratstvu ter se spopolnjeval tako, da bodo vojne med narodi in izrabljanje slabiješega na račun močnejšega samo še dogodki, registrirani v zgodovini.

Klerikalna protigigantija rodi sadove

»Ognju«, društvu za upepeljevanje mrličev Maribor.

V časopisu »Slovenec« sem čital o upepeljevanju mrličev, ki ga baje izvaja Vaše društvo potom krematorija v Gradcu. Prosim Vas, pošljite mi takoj Vaša pravila, ker bi se rad prijavil za člana društva »Ogenj« s celo rodbino. Svoj čas ste mi že poslali društvena pravila »Ogenj«, toda takrat še niste izvajali sami tudi upepeljevanja.

Prejmite izraze mojega spoštovanja

H. U.

Za odgovor prilagam znamko.

Ljubljana, dne 8. junija 1934.

Gornji dopis nam je dalo na vpogled iz prijaznosti društvo »Ogenj« in ga objavljamo brez nadaljnega komentarja z zahvalo uredništvu »Slovenca« za izkazano dobroto.

Vabilo

na

občni zbor „Zadružnega doma“

r. z. z o. z. v Mariboru, ki se bo vršil v torek, dne 26. junija 1934 ob 18. uri v sejni sobi Delavske zbornice, Maribor, Sodna ulica 9-1, s sledečim dnevnim redom:

1. prečitavanje zapisnika,
2. poročilo funkcionarjev ter prečitavanje revizijskega poročila zveze,
3. bilanca za leto 1933 in absoltorij,
4. volitve,
5. razno.

Načelstvo.

Delavski pravni svetovalec

Še o § 219 o. z. Hranarina

Delodajalec ne sme odtegniti hranarine od mezde v času boleznij delojemalca, temveč mu mora plačati celo mezdo do enega tedna

Tožbenim zahtevkom delavcev za mezdo do enega tedna v času boleznij so začeli delodajalci ugovarjati tudi to, da smejo odtegniti v smislu čl. 109 finančnega zakona iz leta 1922/23 hranarino, § 219 o. z., ki določa, da ima delavec pravico do mezde za ne več kot en teden v slučaju boleznij, pa nikjer ne pravi, da bi smel delodajalec od te mezde karkoli odtegniti. Toda delodajalci so trdili, da velja poleg § 219 o. z. še navedeni čl. 109 fin. zak. iz leta 1922/23, ki je izrecno določal, da ima službodajalec pravico odtegniti službojenniku med časom bolovanj iz naslova javnopravnega zavarovanja prejemanje prispevke, torej tudi od OUZD prejeto hranarino.

V enem slučaju je sodišče takšnemu ugovoru industrijalca Viktorja Glaserja iz Ruš res ugodilo in izreklo, da je čl. 109 fin. zak. še veljaven in je tožbo delavca zavrnilo, v kolikor delavec ni odšel prejetih zneskov za hranarino.

Proti tej sodbi zopet ni bil mogoč priziv, ker je znašal zahtevek manj kot 500 Din. Sledile pa so druge tožbe delavcev, ki so po svojem zastopniku obširno ute-

mejevali, da od veljavnosti novega obrtnega zakona naprej delodajalci ne smejo več odtegniti hranarine od mezde v času boleznij, ker je z določilom § 219 o. z., člen 109 fin. zak. razveljavljen.

Sresko sodišče v Mariboru je tem tožbam tudi ugodilo in sedaj že v dveh slučajih, proti tovarni »Kovini« in tovarni E. Zelenka in drug razsodilo, da delodajalec hranarine ne sme odtegniti. Sodba utemeljuje ta izrek sledeče:

»Ugovor tožene stranke, da je odtegniti tožniku za čas boleznij prejeta hranarino v smislu določila čl. 109 in. zak. iz leta 1922/23, s kojim je bil spremenjen § 1154 odst. 2 o. d. z., ne drži. Določilo § 1154 o. z. je bilo namreč skoro dobesedno prevzeto v § 219 o. z.; v kolikor pa ni prevzeto in prenešeno — to je baš s čl. 109 fin. zak. iz l. 1922/23 novelirano besedilno, določilo drugega odstavka § 1154 o. d. z., — je to razveljavljeno. (§ 426 o. z.) Tudi iz § 230/2 o. z., ki izrecno določa, da gre službojenniku za čas bolovanja hranarina, sledi, da je to pravno stališče pravično.«

Sport

S. K. Svoboda si krči pot v I. razred. V nedeljo je igral mariborski S. K. »Svoboda« svojo prvo kvalifikacijsko tekmo s prvakom drugega razreda celjskega okrožja S. K. Olimpom z rezultatom 2 : 1 (1 : 0). Tekma je bila ostra, hitra, vendar lepa in fair. Obe strani sta se potrudili, da dokažeta svoje znanje, ki je potrebno za vstop v prvi razred. Kolikor je bilo moštvo »Svobode« tehnično mnogo popolneje in je s tem precej odločalo na polju, kar se je posebno videlo v drugem polčasu, je bilo moštvo »Olimpa« fizično močnejše, vendar tu pa tam na žalost malo pregrebo. Delavski sportniki, h katerim prištevamo z veseljem tudi Celjane, morajo ob vsaki priliki pokazati, da so na višini. Vendar pa to le mimogrede. Oba gola za »Svobodo« je streljal Tičar, tretji in najlepši pa na žalost ni veljal, ker je bil streljan iz ofsida. Tudi par

malih situacij se je zastreljalo. Gol za »Olimp« je padel iz enajstmetrovke, drugi za »Svobodo« tudi. — To nedeljo igrajo »Olimpovci« revanžno tekmo v Mariboru, na kar že danes opozarjamo. Tekma bo brez dvoma nudila mnogo športnega užitka. Bruno Petejan.

Izleti »Prijatelja Prirode« Maribor

24. junija: Ruše—Smolnik, Klopni vrh, nazaj Fala. Odhod ob pol 6. uri zjutraj s koroškega kolodvora do Ruš. (Vozna cena Din 11.—)

25. junija: Družinski večer v društvenem lokalu, Frankopanova ulica 1.

28. in 29. junija: Izlet na Veliko Kapo, čez celo Pohorje v Maribor. Odhod v sredo, 27. junija ob pol 19. (pol 7. uri zvečer) s koroškega kolodvora do Vuzenice.

1. avgusta: Popoldanski izlet v Limbuš. Odhod ob pol 14. uri izpred vogala Frankopaneve — Stritarjeve ulice.

Podpisane delavske organizacije javljajo žalostno vest, da je v ponedeljek, dne 18. junija 1934 nena doma preminul zadet od kapi bivši dolgoletni predsednik »Strokovne komisije«, sodrug

Franc Jernejčič

Železničar v p.

Pogreb nepozabnega delavskega bojovnika se bo vršil v sredo, dne 20. t. m. ob 1/2 17. uri izpred Delavske zbornice na Miklošičevi cesti.

Ljubljana, 19. junija 1934.

Strokovna komisija Delavska kulturna zveza Del. godba „Zorja“ za Slovenijo v Ljubljani Svoboda, Ljubljana v Ljubljani

LEGAT ŠPECERIJA
DELIKATESE
ZAJTRKOVALNICA
LJUBLJANA, MIKLOŠIČEVA 28

Kupujte svoje potreščine pri naših inserentih.

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarnice v Mariboru. - Telefon števil. 2324.